

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШОСТІ.

(Український і польсько-жидівський досвід.)

(Стаття Н. Рафеса в "Житті Нації")

(Докінчене.)

2. ПОЛЬСЬКО - ЖИДІВСЬКІ
ВЗАЄМИНИ В СВІТЛІ У-
КРАЇНСЬКОГО
ДОСВІДУ.Ріжниця в політичних
настроях.

1. Наслідком довгої історично-утвореної політичної й культурної відокремленості життя жидівських народних мас від істотної побіди з ними польської культури, відокремленості, заостреної за останні десятиліття зростаючим з господарного тертя антисемітизмом, кожної критичної хвилі в політичній житті Польщі мусить неминухо вибухнути зовнішню виросла на ґрунті цієї відокремленості ріжниця в політичних настроях польських і жидівських мас.

В польській народній масі, в тім числі і в пролетаріаті, польським комуністам доведеться чистити ся з піднесеним "самостійницьким" настроєм, з недовіром до всього, що має зв'язки з російським комуністичним центром, недовіром, котре лише повільно й дуже болочо зникає в значній мірі в залежності від гнучкості й обережності тактики, котру мусить усвоїти і польські і російські комуністичні центри.

В жидівській народній масі комуністи стінуть ся з протилежним явищем, зі змаганням ігнорувати місцевий польський варшавський комуністичний центр. Для маси жидівського пролетаріату і спроторизованого міщанства се буде стихійною відповіддю на ненависний антисемітизм державного польського центра дореволюційної доби, при чім значна частина цієї маси довший час по старому шукатиме спасення в сімично-англійській Палестині, лише поволі в залежності від перебігу громадянської війни примиряться з соювістською властю. Для маси жидівського пролетаріату се тенденція ігнорувати польського центра буде йти побіч з природним тягінням і прихильністю до російського комуністичного центра, які почали ся ще від 1904 року і лише змінили ся, з одного боку, жовтневою революцією і революційною ролю Москви в Інтернаціоналі, а з другого — безпросвітною польською реакційною дійсністю.

Ся ріжниця в політичних настроях мас буде довго заважати виробленню єдиної пролетарської лінії і своєю чергою буде впливати на несвідомі маси в напрямі зміцнення польсько-жидівської незгоди й розв'язності.

Оскільки комуністична політика в Польщі, узгадуючи болочий досвід України і стремлячи до якнайбільшої неутраляції міщанських і глтайських елементів польського народу, котрі довго підтримуватимуть контрреволюцію в Польщі, муситиме (розуміють ся) в залежності від розвою революційних подій в цілій Європі) лише повільно й обережно посувати наперед утворення спільних і єдиних для Росії й Польщі центрів, остільки задачею всіх комуністів Польщі в цілі утворення єдиної тактики і змигнення внутрішніх національних сутічок мусить бути як найбільше "вирівнюване" настроїв польських і жидівських пролетарських мас. А се можна осігнути відповідним зміцненням і заостренням агітації й пропаганди на обох мовах і як найчастішими спільними виступами під "вирівнаними" гаслами, встановленням єдиного лише комуністичного центра, спільного для жидівських і польських робітників.

Необхідна прискорена ліквідація окремих жидівських політичних центрів, існування котрих може лише консервувати ріжницю політичних настроїв жидівських і польських робітничих мас і підтримува-

ти розвій антисемітизму. Не обхідне як найскорше підпорядковане всієї політичній практиці директивам єдиного політичного центра, при персональній збудованню котрого обов'язково треба ввести до складу його осіб, спосібних узгадунити революційний настрій жидівських пролетарських мас.

Роль жидівських робітничих
мас.

2. Жидівські пролетарські й спроторизовані війною маси в Польщі, де обидві столиці (Варшава й Лодзь) мають до 30 проц. жидівського населення, у Варшаві до 350, а в Лодзі до 200 тисяч осіб, покликані грати дуже значну роль в розвою польської революції. Як би великою не була провідна й рішуча роль асеродоточеного в великій промисловій масі польського пролетаріату для всього комуністичного руху, було-б величезною помилкою, а одночасно загрожувало-б і великим несподіванкам занедбане такою великою стихійною силою, як рух жидівських мас, готовий викликати небажані явища, коли його не ввести до відповідного русла.

Необхідно отже негайно побороти поширене серед польських комуністів зневажливе відношене до руху жидівського пролетаріату. Не організація, збудована на простій гегемонії "пануючого пролетаріату", й ігнорування всього польського, а вперте змагання постійно узгадунити вагу й революційні можливості обох галузей пролетарського руху в Польщі найкраще сприяє перемозі революції.

Боротьба проти націоналізму.

3. Знищене війною господарче життя Польщі неминухо вело до загальнішого дрібного промислу, де асеродоточували ся жидівські пролетарські маси. Несконцентровані, розпорошені, без часті практики спільних з польським пролетаріатом виступів постійно, під впливом з одного боку антисемітизму, а з другого — відокремленості політичної й фактової організації, тісно сполучені з жидівським міщанством, жидівські пролетарські маси легко переймають ся націоналістичною ідеологією.

Те-ж знищене господарче питання, неперезиті ілюзії польської політичної самостійності, нахална антисемітська агітація і та-ж відокремленість від життя жидівської пролетарської маси утворює основу для просякнення в маси польського пролетаріату антисемітистських і польонізативських тенденцій; рівнож шкідливих для комуністичного руху.

Сей націоналізм однаково підтримує ся як гаслом "самостійності Польщі", висунути на перше місце, так і агітацією за утворенням окремої "автономної жидівської організації" й заостренням тертя на ґрунті язикових ріжниць серед пролетаріату.

Боротьба проти націоналізму є основою задачею для комуністів Польщі.

Боротьба проти господарської
відокремленості.

4. Необхідно немилосердно бороти ся проти останків господарської ізоляваності жидівських робітничих мас, яку підтримує ся глибоко закопаним звичаєм святкувати суботний день, а також практикою окремих польських і жидівських фактових спілків (в теорії се відкидає ся і польськими й жидівськими робітничими організаціями).

І польські і жидівські соціалісти підходили до питання про суботний відпочинок однократно. Польські соціалісти робили помилку, ігноруючи історичне походжене сього свята, яке пустило глибокі коріння і використовувало ся в процесі революційної боротьби жидівськими робітниками;

аони просто ґлазували з самої постанови сього питання, а одночасно самі в своїй праці мусили занедагати навіть чуливо прислухати ся до впливів клерикальних католицьких традицій в польським пролетаріаті. — а жидівські соціалісти обмежували ся виставленням вимоги "права святкувати суботу", себто обмежували ся одним лише політичним протестом проти явного антисемітистських змагань польських і російських груп, котрі бажали заборону суботного відпочинку накласти рішучий удар жидівському "середньому промислові та ремеслі і торговлі".

Господарський розгром середнього дрібного промислу в Польщі під теперішню пору робить необхідною в інтересах самої жидівської маси пропаганду повного зречення від суботного відпочинку для доступу до висших форм праці і для тісного сполучення з рухом польського пролетаріату. Тепер ся пропаганда значно легша. "Зречення се суботного відпочинку мусить стати одним з гасел агітації жидівських комуністів".

І польські і жидівські соціалісти нічого не зробили для боротьби проти існування національно - розмежованих профсоюзів (фактових спілків). Се шкідливе явище є наслідком багатьох причин; почасти господарче розмежоване жидівських і польських робітничих мас, занятих в ріжних галузях промислу розмежованих по окремих підприємствах; почасти наслідком відокремленого існування польської й жидівської соціалістичної партії; почасти існуванням у Польщі партійних профсоюзів; почасти-ж плодом збудованого спілків не в основі підприємств (фабрик, заводів і т. д.), а на основі професій, занять, що веде до надзвичайного роздроблення спілків.

Гаслом усіх комуністів в Польщі мусить бути утворення єдиних робітничих класових продукційних, виробничих спілків, охоплюючих всіх робітників даної галузі виробу незалежно від національності, спілків формально безпартійних, обслуговуючих робітників на обох мовах: польській і жидівській.

Місце жидівської мови в праці
партії і власті.

5. Необхідно ліквідувати зневажливе і навіть погіршливе відношене в рядах партійних працівників до жидівської мови, відношене, перенесене до пролетарського осередку з буржуазно-шовіністичної ідеології польської реакції і з кругів жидівської асиміляційної плетократії "модерного закону", котрі з погордою відносять ся до мови робітничої жидівської маси. Виключивши з партійної агітації заклики до асиміляції жидівських робітничих мас, польські комуністи мусять узгадунити досвід, пристосовувати свою працю до той обставини, що на жидівській мові говорять уся жидівська робітничая маса Польщі, що тільки на сій мові можна внести в широкій масі комуністичну пропаганду, що широка шкільно-просвітна діяльність як серед дорослого, так і серед доростаючого покоління можлива лише на жидівській мові.

Маса жидівських робітників при побіді пролетаріату мусить реально відчувати дійсну переміну. Жидівська мова мусить отримати справжнє призначення влади в усіх областях культурної праці. Коли замість буржуазної свободи друків соювістська власть передає пролетаріатові всі засоби для масової пропаганди в інтересах його визволення, то й жидівський пролетаріат на завтра після визволення мусить одержати таку саму широку комуністичну пресу, яку тепер має жидівська буржуазія, котра широко користує ся жидівською мовою.

Одночасно-ж необхідно рішучо і від самого початку відкинути всі розмови про нерозумних, хоча може бути й ліричних політиків, про встановле-

не так званої "Юдеї-Польщі". Числячи ся зі складністю революції і в цілях найбільшої неутраляції контрреволюційних тенденцій в польським селянстві й міщанстві, необхідно від самого початку польську мову державною мовою з усіма випливаючими звідси вимогами у відношенні адміністрації і т. п.

Окремі апарати для задоволення
потреб національної
меншости.

6. Зорганізовані круги жидівського пролетаріату в Польщі узгадунили досвід національно-персональної автономії на Україні і вже тепер намагають ся на шляху повного зречення ся від будь-якої вимоги автономії. Як при збудованню партійної організації, так і соювістського апарату основною задачею мусить бути змагання до найбільшого зближення польських і жидівських робітничих мас. Але ухилиючи ся від усього того, що може зміцнити відокремленість, необхідно одночасно пристосувати апарат до обслуговування жидівської робітничої маси на її рідній мові.

Соювістська практика Р.С.Ф.С.Р. випрацювала вже такі форми апаратів, які містять в собі групи - інструкторів у кождім органічній відділі народного комісаріату освіти для кожної національної меншости як в центрі, так і в місцях, діяльність котрих об'єднує ся національною комісією кожної національної меншости в Наркомпросі і місцевим відділі народної освіти, але одночасно провадять ся по директивам кождого підвідділу Наркомпросу і в найтіснішій злучі з ним.

Особливі апарати треба створити і в партійній організації, при чім тут, числячи ся з необхідністю перехідних форм для об'легчення жидівським робітникам процесу віднесення ся до кождої тісної зв'язки з окремими організаціями, доведеть ся прийняти на перший час і в рядах польської комуністичної партії мати окремі жидівські секції для ведення праці на жидівській мові, як се було колись в П. П. С.

В СОВІТСЬКІЙ РОСІЇ.

Економічна відбудова в Соювітській Росії.

"Економическая Жизнь" пише: В багатьох губерніях центральної області і над рікою Волгою побудовано цілу сіть збіжних шпихлів (елеваторів). Будова веде поступило вперед на 85-95%. В районі Саратов побудовано 6 шпихлів, що можуть помістити від 400.000 до 2.000.000 пудів збіжжя; в районі Воронеж — 2 шпихлів; в районі Тамбов побудовано 5 шпихлів з об'ємом від 400.000 до 750.000 пудів; в районі Симбірск-Пенза — 7 шпихлів з об'ємом від 750.000 до 2.000.000 пудів; в заводянському районі — 8 шпихлів з об'ємом до 3.000.000 пудів; окрім сього — в Москві — 2 1/2 мільйонів; Котлас — 1 мільйон пудів; Рибінськ — 3 мільйонів пудів.

Новий технічний університет в Смоленську. ХРИСТІЯНІЯ, 27. серпня. (Роста). — 3 Москві під дають 20. серпня доносять: В Смоленську отворено нову політехніку. Вона заоснажена в потрібні річі і має відповідні професорські сили. Отворено там спеціальні курси для мілітарної техніки для слухачів, виділованих від ріжних військових відділів. Побіч сього отворено курси для викладів про будівництво і ведення залізниць.

В місяцю вересні почнуть ся виклади на агікультурнім, електротехнічнім, господарчім і індустріальнім факультетах.

Продукція нафти зростає.

ХРИСТІЯНІЯ, 27. серпня. (Роста). — 3 Москві пишуть: Видобування і транспорт нафти поступає значно вперед. До 1. серпня 1920 р. до-

ставлено з Баку до Астрахану поперек 57 мільйонів пудів нафти. 3 Астрахану перевезено Волгою на північ 6 1/2 мільйонів пудів. Доставка нафти до Астрахану перевищує всієї сподівані. До Астрахану привозять денно до 3 мільйонів пудів, а звідти вивозять на північ до 2 мільйонів пудів денно.

3 економічного життя.

3 І. Сінем заведуть в цілій соювітській республіці метричні міри і ваги західно-європейського зважання.

Продукція вугля в донецькому басейні досягла 23 мільйонів пудів за місяць липень с. р.

3 Нафтових заоків в Гросні (на Кавказі) вивезла соювітська армія праці 4.129 вагонів нафтових продуктів в місяці червня с. р.

"Економическая Жизнь" обчислює скількисть закордонних транспортів, що перевезено через Естонію від заключення з нею мира — на 25.000 тон.

Культура пролетаріату.

В Москві відкрито школу для сліпих дітей, яка вчить їх писати і ріжних робіт. В Твері відкрито університет для робітників. Число учеників досягає трох соток. Губерніальний соювіт внаслідок на сій цілі шість мільйонів рублів.

Закордонні транспорти
до Росії.

За червень с. р. до Росії приставлено 66 тисяч пудів нафти. За липень 90 тисяч. Одержано також електричні виробы і ріжні залізничні матеріали. Покищо товари тільки "просочують ся" через естонський кордон, але можна сподівати ся, що через мир з Латвією буде побільшено ввезення, через які можна буде налагодити нормальний довіз із закордону.

Економічні справи.

В Михалові під Москвою відкрито дві фабрики для виробу сукна.

3 Туркестану надіють ся в найближчих тижнях великих транспортів бавовни (около пів мільйона пудів) для фабрик виробу сукна в соювітській республіці.

В Лейтан на Уралі відкрито велику фабрику димарів для залізничних машин.

Свято отворення III. Інтернаціоналу.

В день отворення III. Інтернаціоналу перед палатою гелді праці в Петрограді зорганізовано інсценізацію масової акції. Відограно "Історію робітничого руху в найважливіших моментах від 1848 року аж до нинішніх часів".

Заінтересоване було так велике, що пригладало ся сій вартості 80.000 робітників. На відкритій сцені представлено буржуазну державу в виді великої золотой монети, кругом котрої бенкетує буржуазія. Відтак відбувало повстання комунарів, які прогнали зграю бенкетуючих галасів, відтак танці пролетарських побідносців. При кінці той епохи інсценізовано боротьбу комунарів з білою гвардією і розстріл в'язнів.

Епоха царату була представлена в виді великого двоголового орла, велика постасть царя Миколи II з короною на голові і з криком вганяючих по вулицях козаків. Музика грала "Боже царя храни". Після того роздав ся звук Марселя і почав ся розвал монархії.

Обробляють землю при допомозі
електричності.

"Економическая Жизнь" подає, що соювітське правительство постановило, щоб підосінь приступити до управлі в околицях Петрограду і північних губерніях при допомозі електричності.

Е проект, щоб на початок обробити 80.000 десятин землі.

Школи інженерів.

Всі висші технічні школи в Петрограді подають лісту учеників інженерів, число котрих дійшло 1.600 осіб. Се вже поважна нова армія інженерів.

ВИДАВНИЦТВО КУЛЬТУРА

Вже вийшла з друку давно помадана для українських робітників книжка в українській мові під заголовком:

КОРОТКИЙ ВИКЛАД ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Написав А. Богданов, переклав на українську мову М. Д.

ЦІНА КНИЖКИ \$2.50

Се є одна книжка з найновітших видань в українській мові. Обіймає около 400 сторінок друку великого формату. Кожний, хто лише вміє читати по українськи, повинен її сейчас замовити. Замовлення шліть на адресу:

KULTURA PUBL. CO.

414 EAST 9 ST. — — — NEW YORK, N. Y.

ПОБІДА КОМУНІСТІВ ПРИ
ВИБОРАХ В СЕРБІЇ.

При виборах до громадських рад в Сербії і Македонії віднесла велику побіду комуністична партія Югославії. Передовсім, в самій столиці Бєлграді із загального числа голосуючих 10.439, віддано комуністичних делегатів 3.628 голосів. Загалом здобули комуністи 30 місцьких радних в Бєлграді, наслідком чого у права містом остаєт ся в руках комуністичної партії; голова міста, який виходить з вибору, мусить бути також комуністом. Одним словом Бєлград — зараз червоне місто Сербії, перед яким дрожать сербські буржуї. Також по інших містах як: Ніш, Крагуєвац, Валава, Шанца, Лесковац, Убо, Чукарица, Лінама і т. п. здобули сербські комуністи чисельну перевагу, а тим самим здобули рішучий вплив на державну політику Югославії взагалі, а Сербії зокрема.

В соювітській Сибірі.

Рух особових потягів в соювітській Сибірі урегульований. Потяги приходять і відходять кождого дня. Від Иркутська до Москви треба їхати 38 днів. Дорогу ділять так: від Иркутська до Омська 13 днів; від Омська до Челябинська 6 днів, а від Челябинська до Москви 19 днів.

3 Сибірі до європейської Росії відходить кождого дня від 10 до 14 тягарових потягів наладованих збіжем, товщами і другими річами.

РУХ СЕРЕД РІЛЬНИХ РОБІТ-
НИКІВ АНГЛІЇ.

Про рух серед рільних робітників в Англії мало що знає заграниця. А тимчасом там чимраз більше помітне оживлене і стихійне змагання до організації. Рільні робітники в Англії лущать ся з загально-пролетарським рухом Англії: їхня організація числить около 400.000 членів се є майже половина рільних робітників і зорганізована в "трейд-юніях", при чому слід зазначити, що в 1917 р. організація мала не більше як 100.000 членів.

Разом із зростом числа зорганізованих робітників, зростає в них соціалістична свідомість. Перед кількома роками сі робітники не думали про ніщо інше, крім висших заробітків. Нині вони вступають з домаганням соціалізації рільних господарств.

Ся зміна має своє зерело в двох фактах. Першим є вступлене до великої професіональної організації. Другим є устава про продукцію пшениці, яка повстала в 1916 р. під впливом примінення Німеччиною підводних лодок у війні.

Професіональні союзи утворили тоді окрему секцію для рільних робітників з сїєї причини, що багатьох таких робітників в наслідок страйку й недовдоволення приходили до міст, де побільшали робітничу армію. Завдяки уставі про продукцію пшениці, рільні робітники утворили по цілому краю комітети для контролю продукції і заробітків на рільній, а в сїх комітетах рільні робітники мали таку саму скількисть представників, як і віднаємці великих маєтків. (В Англії земельні власники не заряджують "самі маєтками, але винаймають.)

На кождій конференції рільних робітників чимраз більше вкорінюєт ся переконане, що нема розв'язки аграрної справи, як довго земля є приватною власністю.

Рільні робітники борють ся за 48-годинний річний тиждень, за мінімальну платню 50 шілінгів.

Треба додати, що віднаємці стоять по стороні рільних робітників і сильно виступають проти власників, що значно улегчує боротьбу робітникам (більшість Жидів), 4.057 Словаків, 15.387 Румунів, 1.692 інших. Нині вносить число населення більше як 600.000 людей. В 6 українських окраїних жупанатах: після офіційного спису є 134.000 Українців, а самих емігрантів з Підкарпатської України в Америці є 300.000 людей.

Населення Підкарпатської
України.

Автономічна Підкарпатська Україна від ріки Ужока, як західної границі, до жерел ріки Тиси, як східної границі, має 12.097 кв. кілометрів, а населені її після малярської статистики з 1910 р. виносить: 572.000 горожан (280.000 мужів, 292.000 жінок), в тому числі 319.000 Українців, 169.000 Малярів (в тім половина Жидів), 62.000 Німців улегчує боротьбу робітникам (більшість Жидів), 4.057 Словаків, 15.387 Румунів, 1.692 інших. Нині вносить число населення більше як 600.000 людей. В 6 українських окраїних жупанатах: після офіційного спису є 134.000 Українців, а самих емігрантів з Підкарпатської України в Америці є 300.000 людей.

Тов. Винниченко, як відомо, зівстав вибраний членом Всеукраїнського Виконавчого Комітету на IV. Всеукраїнській З'їзді Робітничо - Селянських Рад в Харкові. 3 той нагоди пише "Селянська Біднота", орган Центр. Комітету Комуністичної Партії (більшовиків) України для сільського люду, в числі з 2. червня с. р., в статі "Винниченко на Україні" слідує: "Тепер тов. Винниченко, як член найвищого державного органу України, протистить зараднику Петлюрі і всій його продажній зграї, що купів з польським панством, хоче нас роздусити — він тепер бореть ся з нами в одних лавах проти продажного, мізерного спекулянта Петлюри, ката українського працюючого люду".

"Селянська Біднота" про
Винниченка.

Тов. Винниченко, як відомо, зівстав вибраний членом Всеукраїнського Виконавчого Комітету на IV. Всеукраїнській З'їзді Робітничо - Селянських Рад в Харкові. 3 той нагоди пише "Селянська Біднота", орган Центр. Комітету Комуністичної Партії (більшовиків) України для сільського люду, в числі з 2. червня с. р., в статі "Винниченко на Україні" слідує: "Тепер тов. Винниченко, як член найвищого державного органу України, протистить зараднику Петлюрі і всій його продажній зграї, що купів з польським панством, хоче нас роздусити — він тепер бореть ся з нами в одних лавах проти продажного, мізерного спекулянта Петлюри, ката українського працюючого люду".